

[Forsvarsministeren.]

holdt løbende orienteret om alle faser i dette spørgsmål til brug ved de inspektioner, som hærens chef havde med sine forskellige regimentschefer landet over.

Hvis der fra de befalingsmænd, som daglig har den direkte kontakt med mandskabet, måske ikke er gjort ret meget for at orientere mandskabet om Atlantpagtens betydning og betydningen af et beredskab for landet m. v., så forstår jeg det i og for sig nok. Det skal jo gøres med megen takt for ikke af visse kredse i dette land at blive betegnet som utidig propaganda og ensretning.

Det udvalg, som jeg har nedsat til at behandle spørgsmålet om civil undervisning af mandskabet, bl. a. i forbindelse med den forlængede tjenestetid, har under sine drøftelser været inde på dette spørgsmål. Som det formentlig vil være bekendt, er der efter udvalgets henstilling allerede igangsat forsøg i 4 garnisoner her i landet, hvor der bl. a. undervises i en disciplin som medborgerkundskab. Under denne undervisning vil jeg finde det meget naturligt at de civile lærere også giver en orientering om Danmarks udenrigs- og forsvarspolitik og derunder fortæller mandskabet, hvorfor man i disse år må lægge så stor byrde på dem. Det vil civile lærere sikkert bedre kunne gøre end befalingsmændene uden at løbe nogen risiko for at blive mistænkeliggjort. Det er mig da også bekendt, at man i de 4 garnisoner, hvor forsøgsundervisningen er iværksat, allerede har været inde på disse problemer.

Det er mit håb, at man derigennem vil kunne bibringe det værnepligtige mandskab en sådan forståelse, at episoder af den karakter, vi har stået overfor, må kunne undgås i fremtiden. Jeg har som alle andre normale mennesker den dybeste medfølelse med de hjem, hvis sønner har ladet sig vildlede til at gøre sig skyldig i disse alvorlige forseelser.

Man føler ved at betragte disse demonstrationer en naturlig trang til at spørge, hvordan det kan være gået til, at der således på samme tid i en række forskellige garnisoner er vist en optræden fra soldaternes side, som bærer umiskendelige lighedspunkter de enkelte garnisoner imellem. Undersøgelserne foregår endnu og er ikke afsluttede, men jeg vil til belysning heraf blot nævne et par episoder, som efter min mening giver en ganske god antydning af, hvor en

af de mest direkte kilder til de stedfundne begivenheder er at søge.

Et af de steder, hvor der fandt demonstrationer sted, kom der den pågældende aften en soldat op til vedkommende regimentschef på hans kontor og bad om at måtte forblive her foreløbig, da han vidste, at han var mistænkt for at være kommunist og at have en finger med i spillet med hensyn til den uro, der var iblandt soldaterne i anledning af bestemmelsen om den 18 måneders tjenestetid. Da han, som han sagde, havde en formodning om, at der netop den aften ville ske noget på kasernen, ville han gerne gennem sin nærværelse på oberstens kontor tydeligt vise, at han i hvert fald ikke var med i de uroligheder, der eventuelt ville opstå.

Regimentschefen svarede imidlertid, at han, hvis han havde god samvittighed, roligt kunne gå ned til sine kammerater. Såvidt jeg har forstået, deltog den pågældende ikke direkte i demonstrationerne. Han var imidlertid en af de første, der blev anholdt, og ved visitation af ham fandt man på ham en række tryksager med opfordring til at demonstrere mod den 18 måneders tjenestetid.

Et andet sted blev — da det trak op til demonstrationer — vagtens telefon, som normalt betjenes af en menig soldat, besat med en befalingsmand. Kort tid efter at den pågældende havde overtaget telefonen, modtog han ude fra byen fra en anonym den besked, at alle vagter skulle forlade deres poster kl. 10.

Når undersøgelserne rundt omkring i garnisonerne er afsluttet, vil der sikkert kunne fremdrages flere lignende tilfælde af denne art; men jeg går ud fra, at disse eksempler i og for sig taler for sig selv.

Under de foretagne afhøringer er det mange gange fra de afhørte soldaters side blevet fremført, at de var af den opfattelse, at der intet ville ske dem, når de blot var tilstrækkelig mange om at tilsidesætte lydighedspligten. Dette er en meget farlig og for al disciplin ødelæggende tankegang, som der naturligvis må sættes bom for. Det er iøvrigt også under afhøringerne kommet frem, at de demonstrerende soldater var af den opfattelse, at de havde befolkningen bag sig, og at det har været dem en dyb skuffelse at se den afstandtagen, som hele pressen — på en enkelt undtagelse nær — har givet udtryk for.